

พลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ในยุคของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

ธนัญญ์ ศรีโอรุ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาไทยศึกษา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณิพนธ์ของ ธนัญญ์ ศรีโอรุ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนต์ ประดิษฐศิลป์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยนต์ ประดิษฐศิลป์)

..... กรรมการ
(ดร.ศักดิ์นา บุญเปี่ยม)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ดร.บุญรอด บุญเกิด)

วันที่.....เดือน.....ปี.....พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำงานและเป็นกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาเป็นอย่างมากในการให้คำปรึกษา แนะนำชี้แนวทางตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สัมภักดิ์ธรรม รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และดร.ศักดิ์นา บุญเปี่ยม คณะกรรมการควบคุมงานวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำชี้แนะข้อคิดเห็นและการปรับแก้ที่เป็นประโยชน์ในการให้งานวิทยานิพนธ์นี้มีประโยชน์ทางสังคมและมีคุณค่าทางวิชาการ รวมถึงรองศาสตราจารย์ภารดี มหาขันธ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรไทยศึกษาที่ให้ความสนใจและคำแนะนำในการเรียน การทำงานมาโดยตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คุณจิรยุทธ อินทวารี ผู้อำนวยการสำนักการช่าง คุณชุมพล ชิตวิเศษ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีและผู้บริหารองค์กรทุกท่าน ที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและให้การสนับสนุนมาโดยตลอด รวมถึงคุณจรัสลักษณ์ เมฆคันธุ์ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล คุณจิตรา สมบัติรัตนานันท์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดหาและบันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ในความรัก ความห่วงใยและกำลังใจจากคุณแม่ชอุศรี ชาคม คุณปิยฉัตร ศรีโอยฐ์และเด็กชายชัยวัฒน์ ศรีโอยฐ์ ที่ทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นและพยายามศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตนี้จนสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ ที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้ผู้วิจัยมีความพยายาม อดทนและรักการศึกษาลำเลียงจนทำให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ธนัญญ์ ศรีโอยฐ์

50810494: สาขาวิชา: ไทยศึกษา ; ปร.ด. (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: เครือข่ายทางการเมือง/ การกระจายอำนาจ/ อำนาจท้องถิ่น/ ชลบุรี

ธนัญญ์ ศรีโอรฐ์: พลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่น ในจังหวัดชลบุรีในยุคของการกระจายอำนาจ สู่ท้องถิ่น (DYNAMICS OF LOCAL POWER NETWORK IN CHONBURI PROVINCE IN DECENTRALIZATION PERIOD) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, ร.ด., ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, Ph.D., 209 หน้า. ปี พ.ศ. 2556

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลวัต ปัจจัยที่มีผล และผลกระทบของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีในยุคของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การวิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ประกอบกับการวิเคราะห์ตีความในเชิงคุณภาพผลการศึกษาพบว่า พลวัตของเครือข่ายกระจายอำนาจของจังหวัดชลบุรีได้ปรับเปลี่ยนจากเครือข่ายอุปถัมภ์ในแบบดั้งเดิมในรุ่น นาย ก เป็นผู้นำมาสู่เครือข่ายอุปถัมภ์ในแบบสมัยใหม่ในรุ่นลูกของครอบครัว ก พลวัตการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ การปรับเปลี่ยนโครงการสร้างอำนาจทางการเมืองระดับชาติ การปรับรูปแบบการสะสมทุนของครอบครัว ก และความแตกต่างของภาวการณ์นำอุปถัมภ์ระหว่าง นาย ก กับคนในรุ่นลูกส่วนผลกระทบที่สำคัญของเครือข่ายกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ เครือข่ายกระจายอำนาจที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี และการสร้างความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่น

50810494 : MAJOR : THAI STUDIES ; Ph.D. (THAI STUDIES)

KEYWORDS : POLITICAL NETWORK DECENTRALIZATION PATRONAGE SYSTEM

THANANAT SRIOAST : DYNAMICS OF LOCAL POWER NETWORK IN
CHONBURI PROVINCE IN DECENTRALIZATION PERIOD. ADVISORY COMMITTEE :
CHAIYON PRADITSIL, Ph.D., THONGCHAI WONGCHAI SUWAN, Ph.D., 209 P. 2013.

Objectives of this research is to study dynamic, factors and impacts concerning local power network in one province in decentralization period. The research uses qualitative method through documentary research and interview including qualitative interpretative analysis. The findings show that there has been dynamic of patronage network from traditional form, led by father generation, to modern form, led by son generation. The factors determining the dynamic are national level power structure change, reorganization of capital accumulation form of the family and difference of leadership between father generation and son generation. In addition to major impacts of decentralization network in this province are the network being obstacle to local democratization in the province and creating injustice concerning local resource allocation.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหาวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์.....	7
ขอบเขตการศึกษา.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
นิยามศัพท์การวิจัย.....	8
2 การสำรวจองค์ความรู้.....	9
ความหมายของเครือข่ายทางสังคม.....	9
ฐานคิดของแนวการศึกษาเครือข่ายทางสังคม.....	11
รูปแบบของเครือข่ายทางสังคม.....	13
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายอำนาจ.....	32
เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม.....	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
การตรวจสอบข้อมูล.....	54
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4 บริบทพื้นฐานทางประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี.....	56
การปกครองส่วนภูมิภาคสมัยเก่า.....	56
การปกครองส่วนภูมิภาคสมัยใหม่.....	60

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การปกครองท้องถิ่นและการปกครองส่วนท้องถิ่น	66
เครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในอดีต	83
5 พลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจของจังหวัดชลบุรี	95
เครือข่ายท้องถิ่น-ท้องถิ่นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก (พ.ศ. 2509-2540)	95
เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก (พ.ศ. 2540-2549)	109
เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์การนำของสมาชิกครอบครัว ก (พ.ศ. 2549-2555)	128
ปัจจัยที่มีผลต่อพลวัตของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี	141
ผลกระทบของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในยุคกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรี	172
6 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	186
สรุปผลการศึกษา	186
อภิปรายผลการศึกษา	189
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	191
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	192
บรรณานุกรม	193
ภาคผนวก	206
ประวัติย่อของผู้ศึกษา	209

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรีที่นาย ก ให้การสนับสนุนนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2512-2522	100
2 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี ที่นาย ก ให้การสนับสนุนนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2526-2535	104
3 ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2547	114
4 รายละเอียดนายกเมืองพัทยาที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มก้านัน ก ภายใต้ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521	118
5 รายละเอียดนายกเมืองพัทยาที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มนาย ก ภายใต้ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542	119
6 รายชื่อนายกเทศมนตรีที่อยู่ในเครือข่ายนาย ก ช่วงปี พ.ศ. 2547	120
7 รายชื่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ในเครือข่ายนาย ก ช่วงปี พ.ศ. 2547..	122
8 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรีที่นาย ก ให้การสนับสนุนนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544-2548	126
9 รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ.2550	129
10 ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2551	135
11 ผลการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ.2551	136
12 รายชื่อและพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	140
13 การเปรียบเทียบลักษณะเครือข่ายกระจายอำนาจเชิงอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมในรุ่นพ่อ และแบบสมัยใหม่ในรุ่นลูกในจังหวัดชลบุรี	141
14 การเปรียบเทียบลักษณะเครือข่ายกระจายอำนาจเชิงอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมในรุ่นพ่อ และแบบสมัยใหม่ในรุ่นลูกในจังหวัดชลบุรี	187
15 การเปรียบเทียบลักษณะอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่	191

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แนวความคิดเรื่องเครือข่ายตรงแบบง่าย	14
2 แนวความคิดเรื่องเครือข่ายตรงที่ซับซ้อนขึ้น.....	15
3 กรอบแนวคิดของโบเชแวงซึ่งอาศัยระยะห่างทางสังคมเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ปริณิชนของเครือข่ายบุคคลเครือข่ายขยาย	16
4 เครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่.....	32
5 เครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย.....	33
6 เครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ	33
7 เครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม.....	34
8 เครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง.....	34
9 เครือข่ายที่มีการครอบงำสูง และเครือข่ายที่มีการครอบงำต่ำ.....	35
10 เครือข่ายที่มีการรวมศูนย์สูง และเครือข่ายที่มีการรวมศูนย์ต่ำ	35
11 เครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นสูง และเครือข่ายที่มีความยืดหยุ่นต่ำ	36
12 เครือข่ายที่เข้าถึงได้สูง และ เครือข่ายที่เข้าถึงได้ต่ำ	36
13 เครือข่ายที่มีสมมาตรสูง และเครือข่ายที่มีสมมาตรต่ำ	37
14 เครือข่ายที่มีการเปิดรับภายนอกแบบเปิดและปิด	37
15 เครือข่ายท้องถิ่นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก	102
16 เครือข่ายท้องถิ่น-ท้องถิ่นภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก.....	107
17 เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของนาย ก (พ.ศ. 2540-2549)	110
18 เครือข่ายกระจายอำนาจภายใต้ระบบอุปถัมภ์ภายในการนำของสมาชิกครอบครัว ก.....	133
19 บุคคลในเครือข่าย นาย ก ที่ตำรวจคาดว่าจะเป็นเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณี การสังหาร กำนัน ม	154
20 พลวัตและปัจจัยที่มีต่อเครือข่ายกระจายอำนาจในจังหวัดชลบุรี.....	190